

1. MELLÉKLETEK

1.1. Táblázatok

1. táblázat A Drámapedagógia alkalmazási területei

<u>ALKALMAZÁSI TERÜLETEK ÉS CÉLOK</u>				
1. drámapedagógia a színjátszás, versmondás kapcsolati körében	2. egyéb nevelési, ismeretterjesztési területeken	3. prevenció, szociális munka	4. terápiás terület	5. egyéb kitérők
iskolán kívüli színjátszó körök, színi-stúdiók	múzeumpedagógia	hátrányos helyzet kezelése (egyének és csoportok – különböző területek, pl. munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatási esélyeinek növelése stb.)	terápiás cél, fejlesztés, rekreáció	szabadidő gazdagítás, animáció (akár a turizmusban is)
tehetséggondozás (tehetségpontok), képzések, pályázatok lebonyolítása	speciális fejlesztési célok, pl. idegen nyelvi stúdiók / DramaWorks	prevenció (pl. drog)	pszichodráma (bohócdoktorok is)	csapatépítés (vállalati tréningek, kooperatív fejlesztés)

színjátszó, drámás (és egyéb) rendezvények, versenyek, fesztiválok	tanodák (felzárkóztatás)	szociális munka	önismereti csoportok	érzelmi intelligencia fejlesztése (coach képzés)
nyári szünidős programok / táborok	a hitélet gazdagítása	közösségfejlesztés, társadalmi beilleszkedés (akár a településen)		élethosszig tartó tanulás – felkészítések
színházi nevelés a színházakban	kommunikáció fejlesztés			időskori ellátás színesítése
rögtönzés- társulatok	szociopoly (több helyre is beilleszthető)			

1.2. Interjúk

Sárközi György az Élménybirtok színésze

Mióta dolgozol a szakmában?

Nagyjából 7 éves korom óta vagyok színpadon. Akkor kezdtem érdeklődni a művészetek iránt. Gyakorlatilag 2003 óta foglalkozok színpadi darabokkal, oly módon, hogy szereplőket, különböző karaktereket jelenítettem meg. Alapvetően több különböző szakma körül gondolkoztam. Szerettem volna informatikus lenni, rendvédelmi szervhez tartozni illetve tanár szakmával is kacérkodtam, de végül egy véletlen folytán lettem színész.

Miért éppen az Élmény Birtokot választottad munkahelyedül? Hogyan kerültél Bikalra?

Most már 10 éve, hogy az Élmény Birtokra kerültem. Egy felhívásban láttam, hogy udvari bolondot illetve Harold karaktert keresnek. Már régebben is találkoztam az Élmény Birtok hirdetésével, de Pestiként eltántorított, hogy el kell költöznöm Pesttől 2,5 órára. Nem tudtam elképzelni, hogy vidéken dolgozzak. Aztán lejöttem megnézni, hogy milyen is maga ez az Élmény Birtok. Nagyon megtetszett. Volt egy felvételi, egy elbeszélgetés, különböző improvizációs szituációk és végül itt ragadtam.

Mitől tartod különlegesnek ezt a helyet?

Alapvetően szerintem azért különleges, mert egyfajta tematikára épül, illetve a programok sokasága is különlegessé teszi.

Munkád során alkalmazol-e és ha igen, mióta alkalmazol drámapedagógiát?

Nem is csak drámapedagógiát, hanem inkább emberismeretnek mondanám, de valamennyire nyilván az is drámapedagógia. Nekünk voltak óráink, hogy különböző dolgokra, hogyan lehet rávenni úgy embereket, hogy ez nekik is jó legyen, és ne érezzék azt, hogy egy kényszer dolog van. Talán inkább ezen a téren alkalmazom, bár voltak olyan előadásaink, ahol kifejezetten a közönséggel együtt dolgozunk, beavató színházi előadások. Ott viszont még inkább hatványozva előfordult ez, hogy csúnya szóval mondva rá kellett kényszeríteni az embereket, hogy részt vegyenek valamibe, hiszen alapvetően, aki nem egy extrovertált típus, neki nehezebb az, hogy szerepeljen mások előtt, viszont a darabban meg szükség van arra, hogy a közönség reagáljon. Ki kell alakítani egy bizalmi kapcsolatot és kell egy olyan fajta együttműködés az előadó és a közönség között, ami egy úgymond láthatatlan kapocs.

Mennyire volt tudatos ezeknek a módszereknek, elsősorban a drámapedagógiának az alkalmazása? Honnan szereztél benne jártasságot? Saját magad fejlesztetted és alkalmaztad, vagy tanultad?

Voltak szakmai óráink is, de a legtöbb dologra magamtól jöttem rá, hogy hogyan működnek a színpadon különböző dolgok. Az ember megtanulja, hogy mit kell csinálni egy adott szituációban, de ez nem mindig igaz minden közönségre vagy minden embertípusra és az a legnehezebb, hogy ezer féle emberrel találkozok, de azt az ezer féle embert egyszerre kell megszólítanom úgy, hogy mindenkinek tetsszen ez a megszólítás. Szóval szerintem ez tudat alatt alakul ki. Persze megvannak a megfelelő módszerek, technikák, de szerintem az előadónak kell kialakítania azt, hogy hogyan is tudja interakcióba hozni a közönséget.

Az Élmény Birtok előtt/mellett más területen is alkalmazol drámapedagógiát?

Dolgoztam gyermekszínházban is illetve kereskedelemben is és nyilván a kereskedelemben nagyon fontos volt az, hogy úgy bánjunk a vevőkkel, hogy visszajöjjenek. Ahol dolgoztam, ott volt egy mondhatni törzsközönség, akik kifejezetten miattunk jártak a boltokba és itt is alkalmaztam. A gyermekszínházban meg főleg, mert ott minden interaktív volt.

Miért tartod fontosnak ezeket a módszereket alkalmazni?

Szerintem megnyitja az embereket valamilyen szinten és így mindenki megtapasztalhatja azt, hogy milyen szerepelni. Úgy veszem észre, rengeteg frusztráció van az emberekben és a színpad egy olyan helyzet ahol büntetlenül ki lehet adni magadból, vagy átvezetni egy másik érzésbe. Szerintem ezért is lenne fontos, különböző színészmesterség vagy drámaóráról átemelt feladat egy céges tréningen, vagy egyéb szituációban megjelenjen, mert így rengeteg olyan helyzetet lehet büntetlenül átélni és akár véleményt formálni az adott játékban, aminek nem lesznek negatív következményei. Továbbá a színjátszásnak, drámajátékoknak az is lényege, hogy bizonyos olyan helyzeteket átérezzen az ember és megéljen, ami a valóságban sose történt meg vele.

Melyik az a korosztály, amelyiknél szerinted a legjobban lehet alkalmazni a korábban említett módszereket?

Szerintem igazából a fiatalok mondjuk 18-35 éves korig nagyjából. Az idősebb embereknek van már egy kialakult kép a fejükbe és egy kialakult korlát, amit nagyon nehezen lépnek át. Néha az okoz nehézséget, hogy a fiatalok túlságosan is beleélik magukat, hiszen ahogy mondtam is, nem mindenkinek van lehetősége kiélni az efféle vágyait nyilvánosan, - bár

most már ott van az online tér és egyéb platformok – de ez is a feladatunk, tudni kell kezelni, hogy ez ne történjen meg, vagy idejében elcsípni és folytatni az előadást.

Mit gondolsz, a drámapedagógiának mennyire van helye az oktatásban?

Én nagyon szorgalmaznám és főleg a közösségépítés miatt. Aki drámával foglalkozik, színjátszással, közösségi dolgokkal, tudja azt, hogy a közösségnek van egy ereje. Az ember amúgy is egy társas lény és maga a dráma és drámapedagógia nagyon sok mindenre megtanítja az embereket. Tulajdonképpen egészen a hétköznapi normákon keresztül a kirívó szituációkig, megtanítja, hogyan lehetne kezelni az adott helyzetet. Ma már egy modern világban élünk, ahol bizonyos társadalmi normáknak meg kell felelni. Szigorú világban élünk, ha valaki nem tud megfelelni a társadalmi normáknak, maga a közösség és társadalom azonnal perifériára helyezi. Ezért is nagyon fontos lenne a drámapedagógia és az iskolákban is megjelenjen a drámajáték, szituációk előadása, hiszen ez egy nagyszerű lehetőség a tanulásra, önkifejezésre valamint emellett még természetesen a kultúrának a továbbvitele.

Gyimesi Ágnes Andrea (Ágens) az Élménybirtok színésze

Mi a foglalkozásod?

27 éve csinálom intenzíven színházat. Előtte is csináltam, de ami a nevemhez kötődik azt 27 éve csinálom a semmiből, mindenféle előzmény nélkül. Énekesként indultam és utána a képi teremtés világa megváltozott bennem és másik színházat csináltam. Abban is van éneklés, de a színház a fő vonal. Rengeteget utaztam és egyszer csak elegem lett, különböző okok miatt és eljöttem Pestről ide az Isten háta mögé Bikalra. Itt a nulláról, előről kellett kezdenem, de olyan módon, hogy még a nevemet is meg kellett változtatni. Itt nem tudták rólam ki vagyok, a 20 évemet nem tudták. Itt a nulláról kellett kezdenem, olyan emberekkel, akik az életükben nem voltak színpadon, aztán szép lassan jövedeztek ide színészek és most már gyakorlatilag bármelyik meghirdetett előadásomkor nagyon sokan vannak. Most meg már híre van és jönnek a meghirdetett színházakért is. Nagyon mennek az egyszemélyes előadások meg a klasszikusok is. Többszörösen műfajteremtő vagyok. Rengeteg színházat néztem, tanultam, rendezői C, B vizsgákat tettem még akkor a Népművelési Intézetben. Meg folyamatosan színházban voltam, olvastam néztem, meg Színház és Művészeti Egyetemet is végeztem elméleti szakon. A gyakorlatot meg gyakorlatban tanultam meg. Mindig is ezzel akartam foglalkozni, de kicsiként még nem engedett a családom, nehogy a tanulás rovására menjen.

Miért éppen az Élmény Birtokot választottad?

Itt volt munka. Munkát kerestem intenzíven. Én elmentem volna bárhova, közértes kisasszonynak is, csak mindenhol túlképzett voltam. Amikor ide kerültem gyűlöltem az első két évet, ugyanakkor boldogságra is leltem. Nagyon mély hullámvölgyek és egekbe szárnyalás volt. Nagyon rossz körülmények közé jöttem, de az első percben beütött valami és húzott ide. Nagyon kitartó vagyok. Valahogy szagot fogtam, az első két évben küzdöttem, sírtam magammal és másokkal is küzdöttem. Utána volt még néhány év, ami nem volt a legjobb és körülbelül 5-6. évre lett nagyon jó. Mindig jobb lett és jobb lett és tudtam én tettem jobbat. Egyre kevésbé kellett konszenzust kötni, most meg már gyakorlatilag egyáltalán nem kell konszenzust kötnöm, hanem hagynak szárnyalni.

Hogyan alkalmazod a drámapedagógiát a munkád során?

A saját bőrömről keresztül tapasztalom ki. Ösztönösen csinálom, de ezt számtalanszor felülírja az, hogy meddig mehetek el és milyen módszereket alkalmazok előadáson belül. Ez kívülről ösztönösnek tűnik, de nem az. Nagyon tartom a határokat. Mindig feszítem, de sosem lépem át. Megtanultam, hogy az ember szellemi és kommunikációs határai nagyon kibővíthetők. Ösztönösen kezdtem el, de a színpadon megnyílik egy másik tartomány és tudatosan irányítom a dolgokat. Ha én nyitott vagyok és nyitok feléjük, ők is nyitottabban állnak hozzám.

Az Élmény Birtok előtt/mellett más területen is alkalmazol drámapedagógiát?

Ez elengedhetetlen, mert nélküle már nem megy. Van egy sajátos színházi kommunikációs rendszerem, melynek két összetevője van. Az egyik, hogy az előadást úgy kezdem, hogy már benne vagyunk, mikor a nézők bejönnek (ezt sokan csinálják, csak nem biztos, hogy jól), a másik az interakció, ami kifejezetten az Ágens társulat erénye. Az a fajta interakció ahol egyenrangú partnerek vagyunk a nézővel. Az előadás folyamán meg kell figyelni a közönséget, hogy ki mennyire nyitott az interakcióra és úgy állni hozzá, semmiképpen sem erőszakkal. A színháznak megrendítő élményeket kell okoznia, melyet rengeteg úton el lehet érni.

Mi a véleményed arról, hogy a drámapedagógiát a jelenleginél nagyobb mértékben használják az oktatásban?

Hol van bent? A drámaórákon használják. Nagyon kevés. Nagyon jó lenne, az általános iskolákban ezzel foglalkozni, mert ez tanít élni, nem a társadalomtudományok, meg a vallásosság. Ez azért jó, mert a kiskamaszoknál elkezdődik valami rettenetes belső válság és

félelem, hogy mi lesz. Hatalmas bizonytalanság és fogalma sincs, hogy ki ő. Ezt csak akkor tudjuk meg, ha ütköztetési pontokat celebrálunk neki, amiben kipróbálhatja magát. Önismereti játékok, ütköztetési pontok, konszenzus helyzetek vagy épp nem, mert van, amikor nem szabad belemenni konszenzusba. Véleményem szerint általános iskolában már el kellene kezdeni, hogy időben kiderüljön és magára ismerjen a személy.

Gál Éva gimnáziumi drámatanár

Mi a foglalkozásod?

A Pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumban vagyok magyar, dráma és média tanár. Emellett négy diákszínjátszó csoportom van. Illetve független színházi produkciókban, vagyok színész és drámatanár.

Mióta tevékenykedsz a szakmában?

Drámapedagógusként 17 éve, a Kodály Zoltán Gimnáziumban 13. Független produkciókban meg körülbelül 20 éve.

Hogyan alkalmazol drámapedagógiát a munkád során, akár színházi, akár iskolai területen?

17 éve alkalmazom ezt a módszert. A színjátszóim előadását abszolút ennek a pedagógiai módszernek a segítségével hozom létre, így a diákjaim saját tapasztalataiból és élményeiből építkeznek az előadásokban. A drámaórákon egyértelmű, a csapatépítőkön inkább szabályjátékokat alkalmazom, az irodalom- és nyelvtanórákon pedig szituációkat, drámai konvenciókat használok egy-egy mű megértéséhez, gyakorlati szövegalkotás gyakorlásához.

Mennyire volt tudatos ennek a módszernek az alkalmazása? Honnan szereztél jártasságot a drámapedagógiában?

Teljességgel tudatos volt. Tanultam is külön, de drámatanáraitól is sokat hoztam magammal azokból, amiket diákként megtapasztaltam. A drámatanárok közössége egy olyan csoport Magyarországon, hogy alapvetően nagyon fontos számukra a szakmai fejlődés, így többször találkozunk, nézzük meg egymás előadásait, szervezünk magunknak továbbképzéseket.

Miért tartod fontosnak a drámapedagógiai módszerek alkalmazását?

Az élményen és a játékon keresztül tudok személyiséget fejleszteni.

Mi a tapasztalatod a korosztályokat illetően? Véleményed szerint melyik korosztály a leginkább fogékony a drámapedagógiára? Melyik korosztállyal szeretsz a leginkább dolgozni?

Igazából én az óvodásoktól kezdve az egyetemistákig mindenkiel szívesen dolgozok, Sőt felnőtteknek szoktam interaktív színházi előadásokat rendezni, közösségépítő játékokat szervezni. Úgy gondolom, hogy játszani mindenki szeret. Pont ez a drámapedagógia lényege, hogy felszabadultan önmagadról dolgozz.

Drámatanárként mi a véleményed arról, hogy a drámapedagógiát minél nagyobb mértékben használják az oktatásban?

Örülök, bár ebben azért kételkedem. Mivel a középiskolákban szerintem az érettségi kimenet nem igazán teszi lehetővé az önfeledt játékot.

Az főállásod mellett más területen is alkalmaztál drámapedagógiát? Ha igen, hogyan és miért?

Igen, színházi nevelési foglalkozásokban, drámaórákban, amiket független szabadúszóként tartok. A Bikali Élmény Birtokon is tevékenykedem. Drámajátékokat, drámafoglalkozást leginkább általános iskolás gyermekekkel egy történelmi helyzetben keresztül játszom. Ezek a gyerekek általában nem ismerik egymást és 60 perc áll a rendelkezésemre, hogy játsszak velük és lezárjuk a közös történetünket.

Honnan jött a Török fogságban ötlete? Pontosan mit takar ez?

Ez a fenn említett drámaóra, amit játszom az élménybirtokra érkező családok gyerekeivel, vagy esetleg egy egész osztállyal. A drámaóra egy korábbi egészhetes napközis drámatábor lerövidített változata. A kerettörténet, hogy 500 évvel ezelőtt járunk és a gyerekeket most épp Bikalról, összefogdossák, akárcsak Az egri csillagokban és ki kell szabadulniuk, helyt kell állniuk egy erdőben, és vissza kell menniük falujukba a szüleiknek hírt adni magukról, ha azt befejezést választják, mert épp a törökökkel is szembeszállhatnak. A történetet általában szerepen belül játsszuk, és szabályjátékokon keresztül dolgozzuk fel a drámai részeket. Például a törökök bújócskával kapja el a gyerekeket a faluban.

1.3. Kérdőív

Szakdolgozati –kérdőív

Tárnoky Kata vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának végzős, tanító szakos hallgatója. Kérem, segítse szakdolgozati munkámat az alábbi kérdőív kitöltésével. A kitöltés körülbelül 5 percet vesz igénybe. Segítségét előre is köszönöm!

1. Neme

- nő
- férfi

2. Életkora

- 0-13 év
- 14-18 év
- 19-25 év
- 26-35 év
- 36-50 év
- 50+

3. Végzettsége

- kevesebb, mint 8 általános
- 8 általános
- középiskola (érettségi nélkül)
- középiskola (érettségivel)
- főiskola, egyetem

4. Foglalkozása

- színész
- pedagógus
- tanuló
- egyéb:

5. Élete során hallott-e már a drámapedagógiáról?

- igen
- nem

6. Ha igen, mennyit tud róla?

- semmit, csak ez a kifejezés ismerős
- keveset, talán valami iskolával kapcsolatos dolog
- ismerem, de még nem próbáltam
- ismerem és próbáltam is

7. Ismer más alternatív pedagógiai módszereket?

- igen
- nem

8. Amennyiben az előző kérdésre igennel válaszolt, kérem, nevezze meg őket.

.....

9. Munkája során alkalmazza őket?

- igen
- nem

10. A drámapedagógia egy olyan személyiségfejlesztő módszer, amely többnyire összefüggő játékokon keresztül fejleszti többek közt a résztvevők önismeretét, szociális viselkedését, magatartását. A játékokat a pedagógus kívülről játékvezetőként és belülről játékosként is irányíthatja. Ahhoz, hogy ez a módszer eredményes legyen, a jelenlévőknek aktívan részt kell venniük a játékos foglalkozásban, mely gyakran a résztvevők saját tapasztalatain alapul.

Ennek tudatában Ön:

- támogatja, hogy ez a módszer nagyobb teret kapjon az oktatásban
- ellenzi, hogy ilyen módszer segítségével tanítsanak a pedagógusok
- tartózkodik, a véleménynyilvánítástól

11. Ha Ön pedagógus, használja a drámapedagógia módszerét tanóráin?

- soha
- ritkán
- gyakran
- minden órán

12. Ha az előző kérdésre „gyakran”, vagy „minden órán” a válasza, kérem, írja le, milyen tantárgynál használja és milyen tapasztalata volt vele.

.....

13. Volt már része interaktív előadásban nézőként? (Olyan előadás, ahol a közönség nem passzív, hanem valamilyen szerepet tölt be a darabbal kapcsolatban.)

- igen
- nem
- nem tudom

14. Amennyiben igennel válaszolt, milyen keretek között volt erre lehetősége?

- iskola
- munkahely
- színház
- egyéb:

15. Mi a véleménye róla?

- tetszett, jó volt részese lenni a produkciónak
- nem tetszett, inkább csak néző lennék
- nem tudom eldönteni

16. Amennyiben a 13. kérdésre nem volt a válasz, szívesen kipróbálná?

- már régóta tervben van egy ilyen előadás
- igen, érdekesnek tűnik
- nem, semmiképp
- nem tudom

17. Kérem az előző kérdésre adott válaszát indokolja meg pár mondatban.

.....